

Azınlıkça Dergisi

Sayı: 45 - Mart 2009

Agos - Mart 2009

Herkül Millas

Seçme hakkımız olsa, yani bizi bir toprağa bağlayan anılar ve yakınlar olmasa, nerede yaşamak isterdim? Bu soru aklıma ABD'nin insan haklarıyla ilgili raporlarına göz gezdirirken geldi. Şubat ayında ve 2008 yılıyla ilgili yayınlanan bilgilere baktım ve Yunanistan ile Türkiye'nin durumunu anlamaya çalıştım. Ama en başta, dev aynasına bakıp ve yanılmalara düşüp sıkıntıların azınlıkla sınırlı olduğunu göz önünde tutmamamızın gereğini gördüm. İnsan haklarıyla ilgili sıkıntılar herkesin. Bu raporlarda ele alınan konular arasında şunlar var: Devletçe uygulanmış cinayetler, kaçırılmalar, işkenceler, aşığılamalar, keyfî tutuklamalar, haksız yargılamalar, özel hayata müdahaleler, kişilerin ve basının ifade özgürlüğü kısıtlamaları, toplanma ve örgütlenme hakları kısıtlamaları, din alanında sınırlamalar, seyahat ve göç konularında yaşanan kısıtlamalar, seçme ve seçilme gibi siyasî yasaklar, hükümet düzeyindeki yozlaşma ve şeffaflık eksikliği, kadın hakları ihlalleri, özürli kimselerin sıkıntıları, etnik azınlıkların sorunları, sendika ve iş alanında sorunlar, çocuk hakları ihlalleri, vb.

Her başlık altında o kadar çok olay söz konusu ki insanın içi kararıyor. Türkiye raporu 24 bin kelime, Yunanistan raporu yaklaşık 16 bin kelime. Her cümle birer dram; bir çocuğun, bir kadının, sığınma hakkı arayan yabancının, konuşma gibi "kötü" alışkanlığı olan sıradan bir aydının, bir çalışanın, bir dindarın...

Bir örnek olarak ve özetleyerek din konusuna bakalım isterseniz. Konu azınlık haklarıyla dolaylı olarak ilişkili. "Dolaylı" dememin nedeni her azınlık üyesinin ille de dindar olmasının gereği olmadığıdır. Zaten azınlıkların ilgili mercilerce doğrudan dinle ilişkilendirilmesi ve böyle algılanması da bir keyfiliğin işareti.

Yunanistan'da Ortodoks Hıristiyanlık "egemen din" statüsündedir. Kilise siyasette varlığını duyurmaktadır. Bu dinin dışında İslam ve Yahudilik de resmen tanınmıştır. Katolikler, Metodistler, Evangelistler ve Yahova Şahitleri gibi bazı din grupları da "tanınmış din" sayılmış ve ibadet evlerine sahip olma hakkına kavuşmuştur. Ancak bazı gruplar yok sayılmıştır. Bunlar arasında Scientologist'ler ve Antik Helen dininin çok tanrılarına inananlar vardır. Atina'da cami yapımı da hâlâ sorundur. Moshatos semtinde eski bir bina cami olarak kullanılmakta, farklı

yabancı uyruklu kimseler kendi özel ibadet mekanlarını oluşturmuşlar ama Votanikos semtindeki cami ve İslam kültür merkezi inşaatı henüz başlamamıştır.

Yunan devleti Ortodoks din adamlarının dışında imamların maaşlarını da karşılamaya başlamıştır. Söz konusu olan Batı Trakya'da 240 imamdır. Ancak Yahudi hahamların şikayetleri göz önüne alınmamış, onlara maaş bağlanmamıştır. Ama asıl sorunlar "resmiyet" dışındadır. İrkçı dernekler ve güçler Yahudilere ve genel olarak misyonerlere karşı tacizlerde bulunmuşlardır. Yahudi karşıtı eylem olarak, duvarlara slogan yazmak, aleyhlerine kitap yayınlamak (Plevris adlı yazar bu yüzden mahkemece mahkum edilmiştir), İsrail ile ilişkili gösterilip kişilerin yazı ile yerilmeleri gösterilebilir. Misyonerler de özel kişiler ve hatta polis tarafından gereksiz bir biçimde taciz edilmişlerdir. Ancak hükümet bu alanda çaba da göstermektedir. Örneğin okullara gönderilen direktiflerle öğrenciler Yahudi soykırımını konusunda bilgilendirilmiştir. Batı Trakya'daki atanan ve seçilen müftü konusu da raporda hatırlatılmaktadır. Raporun bu din kısmı iki bin kelimedir. Tabi anlayacağınız gibi rapor ne kadar kısaysa o kadar da olumludur demektir.

Türkiye'de en önemli sorunlar Malatya'da öldürülen Hıristiyanlar, bıçaklanan rahip A. Francini olayı ve halen süren ilgili davalardır. Sırada Alevilerin uğradıkları ayrımcılık şikayetleri, Ortodoks Patrikhane'nin Heybeli ruhban okuluyla ilgili sorun ve genel olarak Gayrimüslimlerin vakıf mallarıyla ilgili şikayetleridir. Bu alanda bazı olumlu düzenlemeler anılmakta ama "hükümetin ciddi kısıtlamaları" da vurgulanmaktadır. Cemevleri resmiyet kazanmamıştır, bazı tarikatlar yok sayılmıştır. Belki en çarpıcı cümleler ordunun ve yargının bazı dinlere karşı baskıcı bir anlayış dile getirdiğini belirten kesimdir. Yahova Şahitlerinin askerlik sorunları hâlâ halledilmemiştir. Başörtüsü yasakları ve ilgili dışlamaları süregelmektedir. Dinî cemaatler kendi inançlarını öğretmekte sıkıntılar yaşamaktadırlar. Raporda birçok taciz olayı yer almakta. Bunlar ülkenin farklı yerlerinde farklı dine inananlara ve özellikle misyonerlere karşı yapılanlarla ilgilidir. Nihayet toplum içindeki antisemitizm de hatırlatılmaktadır. Raporun bu kesimi 3500 kelimedir.

Bu durumda ve bir an için duygu yanımın olmadığını, kişisel çıkar hesaplarının karar için yeterli olduğunu kabul ederek baştaki soruyu yanıtlayayım: Ben İsveç gibi bir ülkede yaşamak isterdim. Orada da eksiklikler ve sıkıntılar var, ama özünde farklı bir ülke. Bütün rapor 5200 kelime, dinle ilgili kısım dört yüz kelime çok kısa bir metin. Hemen her alt başlığın altında "bu konuda şikâyetler bildirilmemiştir" denmekte. Sorunlar da var ama, keşke bizim de derdimiz öyle olsa, dedirten cinsten.

Örneğin ırkçı grupların ülke Yahudilerini taciz ettikleri oluyor. Ama devlet Yahudilerin arkasında. Mahkemeler ırkçıları mahkum etmiş. Devlet yirmi iki farklı din grubuna para yardımında bulunuyor. Ülkeye göç edenlerin bir kısmı ülkeye kabul edilmeleri konusunda sıkıntılar yaşıyor. Ama başörtüsü takıyor diye bir otobüs şoförünün hakaretine uğrayan hanım üç bin dolar tazminat alıyor. Devlet ve toplum farklılığa karşı hoşgörüyü destekliyor. Bunu bilinçli ve kararlı bir biçimde yapıyor.

Demek istediğim, Türkiye ve Yunanistan birbirine bakarak kararmasınlar. Yazık ediyorlar kendilerine, yani yurttaşlarına. Başka yanlara da göz gezdiresinler. Ne güzel üzümler yetişiyor başka iklimlerde.

